

Република Северна Македонија
Државен испитен центар

КОНЦЕПЦИЈА
ЗА ДРЖАВНОТО ТЕСТИРАЊЕ
ВО ОСНОВНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Скопје, 2020 година

Издавач: Државен испитен центар

Концепцијата за државното тестирање е донесена од министерот за образование и наука, со Решение бр. 18-5737/1 од 12.06.2020 година.

Автори:

м-р Билјана Михајловска

д-р Бети Ламева

Работна група за изработка на Концепцијата за државното тестирање и за Позицискиот документ за државното тестирање:

- м-р Билјана Михајловска, претседател, Државен испитен центар
- д-р Бети Ламева, член, Државен испитен центар
- м-р Тања Андонова - Митревска, член, Државен испитен центар
- м-р Гордана Трајкова - Костовска, член, Државен испитен центар
- Афердита Сарачини, член, Државен испитен центар
- Сања Јосифовска, член, Државен испитен центар
- Елена Ивановска, член, Министерство за образование и наука
- Верица Златанска - Пауновска, член, Министерство за образование и наука
- м-р Лилјана Поленаковиќ, член, Биро за развој на образованието
- м-р Иванка Мијиќ, член, Биро за развој на образованието
- Лепосава Дохчева, член, ОУ „Ацо Шопов“
- Јулијана Тодоровска, член, ОУ „Димитар Македонски“

Благодарност

Авторите им се заблагодаруваат на сите соработници, а особено на George Bethell, специјалист по образовно оценување и директор на Anglia Assessment, и м-р Бојана Нацева, виш специјалист за образование на Светската банка во РСМ, за нивната несебична стручна помош и поддршка при изработката на Концепцијата за државното тестирање и за Позицискиот документ за државното тестирање.

Содржина

1. ВОВЕД	4
2. ОБЈАСНУВАЊЕ НА ТЕРМИНИТЕ	5
3. ОБРАЗЛОЖЕНИЕ	6
4. ОПШТИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ОЦЕНУВАЊАТА ОД ГОЛЕМИ РАЗМЕРИ	7
5. ДРЖАВНОТО ОЦЕНУВАЊЕ НАСПРОТИ МЕЃУНАРОДНИТЕ СТУДИИ	8
6. ЦЕЛ НА ДРЖАВНОТО ТЕСТИРАЊЕ	9
7. КЛУЧНИ ПАРАМЕТРИ НА ДИЗАЈНОТ	10
7.1. Целна популација.....	10
7.2. Целни групи	10
7.3. Примерок.....	10
7.4. Наставни предмети.....	11
7.5. Зачестеност на оценувањето	12
7.6. Методи на известување за резултатите	12
8. СПРОВЕДУВАЊЕ НА ДРЖАВНОТО ТЕСТИРАЊЕ	13
8.1. Општа администрација	13
8.2. Тест-книшки	13
8.3. Прашалници	14
8.4. Оценување (кодирање) на одговорите на учениците	14
8.5. Внес, обработка и анализа на податоците	15
9. ИЗВЕСТУВАЊЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ И ДИСЕМИНАЦИЈА	16
9.1. Извештаи	16
9.2. Трибини	16
9.3. Обуки.....	16
9.4. Електронски пристап до резултатите	17
9.5. Стручни материјали за наставници	17
9.6. Електронска „банка на ајтеми“	18
10. ИНСТИТУЦИОНАЛНА ОДГОВОРНОСТ	19
10.1. Министерство за образование и наука	19
10.2. Државен испитен центар	19
10.3. Јавни основни училишта	19
11. ВРЕМЕНСКА РАМКА ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА	20
12. ЗАКЛУЧОЦИ	21
ПРИЛОГ	22

1. ВОВЕД

Подобрувањето на квалитетот и зголемувањето на ефикасноста на образованието, согласно со современите светски образовни стандарди, се клучни цели на образовната политика во Република Северна Македонија (PCM). Во насока на достигнување на овие цели, особено во основното образование, Владата на PCM, преку Министерството за образование и наука (МОН), треба да развие и да спроведе сеопфатно државно тестирање (ДТ) кое системски ќе ги следи постигањата на учениците, а со тоа и генерално образовните постигања. Ваквото државно тестирање ќе овозможи проценка на ефективностa на актуелниот образовен систем и основа за негово понатамошно квалитативно подобрување.

Овој документ ја утврдува Концепцијата што ќе го поддржи државното тестирање. Во него се опишани целите на државното тестирање, водечките принципи според кои тоа ќе функционира и општите методи што треба да се користат при спроведување на студиите што се дел од државното тестирање.

Концепцијата е развиена од стручна Работна група формирана од страна на директорот на Државниот испитен центар (ДИЦ). Целосните детали за техничките дискусии, од кои произлегоа одлуките во врска со државното тестирање поместени во оваа Концепција, се дадени во дополнителниот „Позициски документ за државното тестирање“¹, во кој се земено предвид најдобрите меѓународни практики и преовладувачкиот контекст во PCM.

Државното тестирање е значаен сегмент од стратешките развојни планови за образованието во PCM, кој треба да придонесе кон нивното успешно имплементирање. Поради тоа, државното тестирање е интегрирано во Законот за основно образование, со што е изразена сериозната намера на Владата на PCM за негово доследно спроведување. Законот за основно образование² ја утврдува правната рамка за воведување на државното тестирање и ја делегира одговорноста за неговото дизајнирање и спроведување.

Исто така, државното тестирање е засновано и на бројни стратегиски документи изработени во текот на последниве неколку години, меѓу кои и:

- Стратегијата за образованието за 2018 – 2025 година;
- Концепцијата за деветгодишното основно образование и воспитание;
- Националната програма за развој на образованието во Република Македонија 2005 – 2015 година.

Оваа значајна реформа во основното образование во PCM е во согласност со препораките на ОЕЦД поместени во документот „Преглед на ОЕЦД за евалуацијата и оценувањето во образованието во Северна Македонија“³ и ќе биде спроведена во рамките на „Проектот за унапредување на основното образование“, предложен од страна на Владата на PCM и поддржан од Светската банка.

¹ „Позициски документ за државното тестирање“ е изработен во 2020 година од Работната група за изработка на Концепцијата за државно тестирање. Во Работната група, формирана од страна на директорот на Државниот испитен центар, се вклучени членови од Државниот испитен центар, Министерството за образование, Бирото за развој на образованието и практичари од основното образование.

² Закон за основно образование, Службен весник на PCM, бр. 161 од 05.08.2019 година.

³ OECD (2019), *OECD Reviews of Evaluation and Assessment in Education: North Macedonia*, OECD Reviews of Evaluation and Assessment in Education, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/079fe34c-en>.

2. ОБЈАСНУВАЊЕ НА ТЕРМИНИТЕ

Во овој документ, техничките изрази наведени подолу се користат со следните значења:

- **Оценување (оценување на образованието):** Општ термин што се применува за сите активности спроведени во образовен амбиент за да се утврди статусот на учење на еден или на повеќе ученици за која било цел. Оттука, терминот опфаќа сè – од неформалното оценување на учениците во училницата од страна на наставниците за дијагностички цели, па сè до високоформалните испитувања, каква што е матурата, која се користи за селекција при конкурентно опкружување.
- **Испити:** Формални оценувања на постигањата на учениците, обично спроведени во строго контролирани услови, кои се користат за сертифицирање на постигањата на учениците и/или за селекција на учениците за понатамошните фази од образованието (на пр., испитите од државната матура во РСМ).
- **Оценување од големи размери:** Студија за оценување во која учествуваат или со примерок се претставени многу голем број ученици. Поимот генерално се однесува на меѓународните оценувања и на државните (националните) оценувања.
- **Меѓународно оценување:** Студија за оценување од големи размери во која учествуваат голем број земји. Една од целите на ваквите студии е да се обезбедат податоци што можат да се користат за да се направат меѓународни споредби во однос на постигањата на учениците (на пр., TIMSS, PIRLS и PISA⁴).
- **Државно тестирање:** Сеопфатна серија на државни тестирања (студии) што се спроведуваат долгорочно. Во државното тестирање се прецизирани природата и зачестеноста на студиите што треба да се спроведат со текот на времето за сите целни групи (одделенија) и за сите целни образовни подрачја (наставни предмети).
- **Државно тестирање (студија):** Одредена специфична студија спроведена како дел од целокупниот процес на државно тестирање (на пр., „Државно тестирање на постигањата на учениците од петто одделение по математика и мајчин јазик спроведено во 2024 година“).

⁴Меѓународна студија за трендовите во учењето математика и природни науки (ТИМСС); Меѓународна студија за напредокот во читање со разбирање во основното образование (ПИРС); Програма за меѓународно оценување на учениците (ПИСА).

3. ОБРАЗЛОЖЕНИЕ

Општоприфатено е дека оценувањето е клучен елемент во процесот на образованието. Оценувањето традиционално ги мери и ги евидентира постигањата на поединечните ученици, но, исто така, може да обезбеди информации што може да се користат во реформските политики и практики за да се подобрат ефективностa и ефикасноста на образовниот систем. Рамката „Системски пристап за подобри образовни резултати“ на Светската банка – SABER⁵ идентификува четири категории на оценување кои се дел од висококвалитетните образовни системи, односно:

- Оценување во училищата: Оценувања спроведени од наставници за дијагностички цели и за следење и евидентирање на постигањата на учениците.
- Испити: Формални оценувања кои обично се вршат под контролирани услови за да се сертифицираат постигањата на учениците и/или да се селектираат учениците за понатамошните фази од образование.
- Меѓународни оценувања од големи размери: Оценувањата организирани од меѓународни организации кои систематски ги мерат постигањата на учениците во земјите - учеснички, што овозможува да се направат меѓународни споредби.
- Државни (национални) оценувања од големи размери: Оценувања дизајнирани и спроведени од страна на една земја со цел систематско мерење на постигањата на учениците, што овозможува евалуација на системско ниво и обезбедување информации што можат да се користат за обликување на образовните политики и практики.

Првите три од овие форми на оценување се веќе цврсто вградени во образовниот систем на РСМ.

1. Сите наставници редовно го оценуваат напредокот на своите ученици преку формални и неформални методи и за наодите ги известуваат родителите и другите засегнати субјекти преку познат и доверлив систем на известување.
2. Учениците кои завршуваат средно образование полагаат испити за државна матура, чишто резултати се користат за потврда на нивните постигања и во процесот на селекција во високообразовните институции. Испитите од државната матура кои ги спроведува Државниот испитен центар (ДИЦ) обезбедуваат доверливи резултати коишто општеството ги прифаќа како веродостојни.
3. РСМ со години учествува во сите поголеми меѓународни студии за мерење на постигањата на учениците: во TIMSS од 1999 година, во PIRLS од 2001 година и во PISA од 2000 година.

Единствената форма на оценување која сè уште не е редовна и постојана карактеристика на нашиот образовен систем е државно тестирање (национално оценување) од големи размери. Токму оваа Концепција за државно тестирање е израз на посветеноста на Владата на РСМ и МОН да ја променат ваквата ситуација во образованието.

Државното тестирање од големи размери, кое е опишано во оваа Концепција, е целосно компатибилно со стратегијата на Владата, како што е прикажана во Законот за основно образование.

⁵ Повеќе информации за САБЕР можете да најдете на <http://saber.worldbank.org/>.

4. ОПШТИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ОЦЕНУВАЊАТА ОД ГОЛЕМИ РАЗМЕРИ

Оценувањата (тестирањата) од големи размери – државни и меѓународни – имаат посебни карактеристики по кои се разликуваат од традиционалните системи на испити. Најзначајната разлика се состои во тоа што традиционалните испити се фокусираат на постигањата на поединечните ученици, додека, пак, оценувањата од големи размери главно се однесуваат на собирање информации за типичните постигања на ниво на систем, т.е. за сите ученици заедно и/или само за конкретно дефинирани подгрупи. За да се постигне ова, оценувањата од големи размери ги имаат следните општи карактеристики:

- Се засноваат на однапред определени истражувачки прашања од типот: „Дали момчињата и девојчињата имаат слични резултати?“ „Дали резултатите на учениците од градските средини се разликуваат од резултатите на учениците од руралните средини?“ „Дали учениците на кои им предаваат нововработени наставници имаат исти резултати со оние на кои им предаваат поискусни наставници?“ и слично. *Однапред определените истражувачки прашања одредуваат кои податоци ќе се собираат и како тие ќе бидат анализирани, презентирани и користени.*
- Собираат податоци за факторите во позадина за кои се претпоставува дека влијаат врз постигањето на ученикот. Контекстуалните податоци се собираат преку прашалници кои се пополнуваат за време на тестирањето на учениците. *Истражувачките прашања определуваат кои податоци од позадината ќе се собираат од учениците, наставниците, директорите на училиштата, итн.*
- Собираат податоци за постигањата на ученикот преку тестирање. Процесот на тестирање во рамките на оценувањата од големи размери може да изгледа како спроведување испит, но има и значајни разлики. На пример, на учениците од иста паралелка може да им бидат дадени различни тест-книшки за решавање. Ова е со цел да се обезбедат доволно податоци за сите цели и резултати од учењето кои се вклучени во дизајнот на рамката за оценување.
- Нивните цели може да се постигнат со тестирање на репрезентативен примерок на ученици наместо со цела група. Нивоата на постигања на учениците во примерокот можат да се генерализираат за целата популација. *Оценувањата засновани на примерок нудат поефикасен начин за собирање податоци отколку оценувањата во кои се тестираат сите ученици.*
- Користат софистицирани технички процедури со цел да се осигури дека собраните податоци се сеопфатни, доверливи, валидни и доволно прецизни. На пример, софистицираните процедури за бодување на тестовите се користат за да се поврзат резултатите на учениците од различни тест-книшки и, со текот на времето, да се стандардизираат мерењата. Исто така, се користат софистицирани статистички техники со цел да се генерираат точни државни (национални) нивоа на постигања, врз основа на резултатите што ги постигнале учениците од одреден репрезентативен примерок.
- Користат голем број методи за пренесување на клучните наоди до клучните засегнати страни, со цел тие да преземат активности за подобрување на резултатите. Основна цел на оценувањето од големи размери е да се генерираат доверливи податоци и информации што можат да се користат за подобрување на идните резултати од учење. Ова обично подразбира изработка на повеќе извештаи, секој насочен кон клучна публика, како што се креаторите на образовните политики или практичарите (наставници, директори на училишта, итн.).

5. ДРЖАВНОТО ОЦЕНУВАЊЕ НАСПРОТИ МЕЃУНАРОДНИТЕ СТУДИИ

Меѓународните и државните оценувања делат повеќе исти карактеристики. Државното тестирање опишано во оваа Концепција ги вклучува најдобрите практики од најголемите меѓународни студии. Сепак, постои фундаментална разлика којашто е од клучно значење. Со цел да се овозможат валидни споредби помеѓу земјите, сите земји што учествуваат во меѓународните студии се согласуваат да ги следат истите процедури, да ги користат истите прашалници и тестови (со неколку мали исклучоци) и своите резултати да ги презентираат на воспоставени идентични скали за известување. Сите овие аспекти се дефинирани од страна на меѓународната организација што е одговорна за организирање и спроведување на оценувањето.

Државните тестирања немаат вакви ограничувања и можат да бидат дизајнирани така што најсоодветно ќе ги опфатат државните приоритети во образованието и ќе се вклопат во државниот контекст. На пример, рамките за оценување и тестовите за државното тестирање во основното образование во РСМ ќе произлегуваат од наставните програми одобрени од МОН. Најважно е тоа што нивоата на постигања што ќе се користат за известување истовремено ќе ги одразуваат и образовните цели кои се содржани во наставните програми и реалната состојба во наставата.

Предност на државните тестирања во однос на меѓународните студии е и тоа што државните тестирања се пофлексибилни. Со оглед на тоа што се под контрола на МОН, лесно можат да се приспособат за да ги задоволат потребите на државата и да ги следат промените. На пример, во државното тестирање секогаш може да се додаде дополнителен наставен предмет, привремено или долготрајно, доколку МОН смета дека станува збор за важно подрачје за кое е потребно посеопфатно истражување.

Да резимираме, меѓународните и државните тестирања имаат многу заеднички технички карактеристики, но суптилно различни функции. Државното тестирање опишано во оваа Концепција ќе ги надополни меѓународните студии во кои учествува нашата држава, особено оние што се спроведуваат во основното образование – PIRLS и TIMSS. Заедно со согледувањата добиени од PIRLS и TIMSS, новото државно тестирање ќе даде сеопфатна и детална слика за постигањата на учениците во нашето основно образование.

6. ЦЕЛ НА ДРЖАВНОТО ТЕСТИРАЊЕ

Основна цел на државното тестирање е, со користење стандардизирани процедури и инструменти, да даде објективни и веродостојни податоци за остварувањето на стандардите на постигањата на учениците за наставни подрачја и наставни предмети од особена важност во текот на основното образование. Ваквите податоци ќе обезбедат докази за развој и унапредување на образовните политики во РСМ во насока на достигнување на современите светски образовни стандарди.

Податоците добиени од државното тестирање ќе се користат како:

- *Индикатори за знаењата и способностите на учениците од одделенската и предметната настава, по одредени наставни предмети и наставни подрачја, на државно ниво. Податоците ќе се користат за проценка на постигањата на учениците во однос на очекуваните резултати од учење предвидени со наставната програма и/или со стандардите за соодветниот наставен предмет, како и за креирање на идните очекувања во врска со постигањата на учениците.*
- *Емпириска база за подобрување на квалитетот на образованието, имајќи предвид дека постигањата на учениците се најзначајниот индикатор за квалитетот на образованието. Проценките на актуелните состојби, мерките за подобрување на квалитетот на образованието и промените во образовните политики, генерално, се значајно подобри доколку се засновани на објективни и веродостојни податоци.*
- *Увид во позадинските фактори (во рамките на училиштето, на семејството и на локалната заедница) кои влијаат врз постигањата на учениците. Со државното тестирање преку прашалниците наменети за различни субјекти се креира солидна база на податоци за најзначајните фактори кои влијаат врз постигањата на учениците. Ваквите податоци им овозможуваат на креаторите на образовните политики да носат подобри и посоодветни одлуки поврзани со подобрување на условите во училиштата и подигање на квалитетот на наставата.*
- *Индикатори за потребите на наставниците од одделенската и предметната настава за професионален развој и подобрување на ефективноста. Ова ќе се постигне со поврзување на ставовите и искуствата на наставниците со мерењата на постигањата на учениците.*

Важно е да се нагласи дека државното тестирање не може да ги опфати сите елементи на сложениот процес на учење и поучување, ниту пак да ги обликува сите аспекти на процесот на обезбедување квалитет во основното образование. Сепак, правилно спроведеното државно тестирање може да обезбеди релијабилни квантитативни докази кои можат да дадат насоки за подигање на квалитетот на образованието и подобрување на постигањата на учениците на државно, на локално и на училишно ниво.

Особено значајно е да се нагласи дека податоците добиени со државното тестирање, какво што е опишано во оваа Концепција, ќе бидат собирани и користени на системско ниво. Податоците од државното тестирање не може и нема да се користат од страна на која било надлежна институција или авторитет за следење на постигањата на поединечни ученици, за вреднување на работата на поединечни наставници или за компарација на постигањата на поединечни училишта.

7. КЛУЧНИ ПАРАМЕТРИ НА ДИЗАЈНОТ

7.1. Целна популација

Целна популација на државното тестирање ќе бидат сите редовни ученици од јавните основни училишта кои наставата ја следат на македонски наставен јазик и на албански наставен јазик. Оваа популација ќе даде доволно информации за наведените цели на државното тестирање.

Во иднина, кога ќе се обезбедат соодветни ресурси, со државното тестирање може да се опфатат и учениците кои во моментот формираат мали подгрупи (< 5 %) во образовниот систем, односно учениците кои наставата ја следат на турски, српски или на босански наставен јазик или учениците кои учат во приватните основни училишта.

7.2. Целни групи

Државното тестирање првично ќе биде насочено кон две важни фази на основното образование, односно кон целни групи кои се во тие фази: учениците што се пред завршување на третото одделение и учениците што се пред завршување на петтото одделение. Откако државното тестирање за овие целни групи ќе биде добро воспоставено и кога ресурсите тоа ќе го дозволуваат, ќе се додаде и третата целна група со која ќе се заокружи системот на државно тестирање – учениците што се пред завршување на деветтото одделение.

Третото одделение е избрано затоа што означува крај на првиот циклус на основно образование во РСМ. Тоа, исто така, претставува најраната фаза во која учениците можат да бидат тестирани со употреба на стандардни, објективни инструменти.

Петтото одделение е избрано затоа што со него се заокружува одделенската настава и е фаза по која учениците започнуваат со различен вид образование, односно со предметна настава.

Деветтото одделение е избрано затоа што означува крај на деветгодишното основно образование, фаза по која учениците преминуваат во средното образование. Мерењето на постигањата на учениците во оваа фаза обезбедува објективни индикатори за ефективноста на образованието во нашите основни училишта.

7.3. Примерок

Државното тестирање нема да ги опфати сите ученици од целната група, односно ќе се спроведува со користење на репрезентативен примерок. Овој пристап, кој се користи во сите меѓународни студии, овозможува доволно прецизно мерење на постигањата на учениците, при што се користат минимални ресурси. Големината на примерокот зависи од степенот на прецизност потребен за известување на статистичката маса. Проценката е дека во РСМ може да се постигне соодветно репрезентативен примерок со спроведување на тестирањето во околу 100 јавни основни училишта, т.е. околу 30 % од јавните основни училишта би биле вклучени во главното тестирање од секој циклус на државното тестирање.

Примерокот ќе биде изготвен со употреба на стандардни статистички методи, базиран на случајна селекција на училиштата. Ова ќе овозможи резултатите да бидат генерализирани на државно ниво, а административните поделби ќе бидат со прифатлив степен на прецизност.

7.4. Наставни предмети

Општоприфатено е дека јазичната писменост и математичката писменост се најважните образовни подрачја (домени) бидејќи тие претставуваат клучни способности што се неопходни за доживотно учење. Ова особено се однесува на раните години на образование на учениците. Потврда за тоа е и фактот што во сите меѓународни студии и во државните тестирања (национални оценувања) на другите земји мајчиниот јазик и математиката се основни наставни предмети (подрачја) што се оценуваат. Државното тестирање во РСМ ќе ја следи оваа практика, односно мајчиниот јазик и математиката ќе бидат тестирани во сите три целни одделенија: трето, петто и деветто одделение.

Рамките за оценување со кои ќе се мерат постигањата на учениците по мајчин јазик и по математика ќе се засноваат на државните наставни програми за соодветните одделенија. Акцентот ќе биде ставен на мерење на постигањата кои се поврзани со најважните образовни цели дефинирани во наставните програми.

По стабилизирањето на државното тестирање во однос на мерењето на јазичната и математичката писменост, согласно со потребите на образовната политика и расположливите ресурси, ќе се воведат и тестирање на постигањата на учениците по трет наставен предмет (подрачје), во едно или во повеќе целни одделенија. Одлуката за изборот на третиот наставен предмет ја носи министерот за образование и наука, на предлог на образовните институции вклучени во дизајнирањето и спроведувањето на државното тестирање.

Третиот наставен предмет (подрачје) може да биде:

- наставен предмет што се изучува во сите целни одделенија (на пр. англиски јазик);
- наставни подрачја што се изучуваат во континуитет, а се распределени во различни наставни предмети (на пр. подрачја застапени во наставните предмети природни науки и биологија или во наставните предмети општество, историја и граѓанско образование, итн.);
- интердисциплинарни тестови од области какви што се природните науки или општествените науки.

Третиот наставен предмет може да биде вклучен во државното тестирање редовно или само во еден циклус, како посебна истражувачка тема. Наведените можности во врска со третиот наставен предмет ја покажуваат флексибилноста на државното тестирање опишано во оваа Концепција.

Основното образование во РСМ се реализира на пет наставни јазици: македонски јазик, албански јазик, турски јазик, српски јазик и босански јазик. Најголемиот дел (> 95 %) од учениците во основното образование наставата ја следат на македонски наставен јазик или на албански наставен јазик. Поради тоа, во првите години од државното тестирање ќе се изработуваат тестови на македонски наставен јазик и на албански наставен јазик. Според меѓународно прифатените стандарди за спроведување на тестирања од големи размери, исклучувањето на малите јазични групи нема да влијае значајно на мерењата чија цел е да се утврдат државните нивоа на постигања.

Во иднина, доколку се потребни дополнителни податоци за постигањата на учениците кои наставата ја следат на турски, српски или на босански наставен јазик, тие може да бидат вклучени со одобрение од министерот за образование и наука.

7.5. Зачестеност на оценувањето

Процесот на државно тестирање за секое одделение трае три години, односно:

- во првата година се изработува дизајнот на истражувањето и се преттестираат инструментите;
- главното собирање на податоците (главно тестирање) се одвива во втората година;
- известувањето и дисеминацијата на резултатите се одвиваат во третата година, односно по главното тестирање.

Сепак, процесите за различни целни одделенија можат да се преклопуваат во еден или повеќе циклуси на државното тестирање. Како резултат на преклопувањето, и покрај тоа што еден циклус од државното тестирање трае три години, во пракса главното тестирање ќе се организира секоја втора година. Ваквата зачестеност на државното тестирање ја зголемува ефикасноста и овозможува постојано собирање и редовен проток на информации до МОН и до практичарите во училиштата.

Предложениот распоред за државното тестирање во училиштата (главно тестирање) е прикажан на табелата подолу. Дополнителни детали за секоја фаза од државното тестирање се дадени во Прилогот на овој документ.

Одделение	Година						
	2022	2024	2026	2028	2030	2032	2034
3-то одд.	✓		✓		✓		✓
5-то одд.		✓		✓		✓	
9-то одд.				✓		✓	

7.6. Методи на известување за резултатите

Согласно со најдобрите меѓународни практики, државното тестирање ќе користи два начина за известување за резултатите од учениците: стандардизиран скор и постигања по нивоа.

Државниот испитен центар ќе користи софистицирани статистички техники за да ги постави резултатите на учениците на стандардизирана, нумеричка скала за известување, слична на онаа што се користи во меѓународните студии како TIMSS и PISA. Овие нумерички резултати ќе овозможат понатамошна длабинска анализа на постигањата (перформансите) на учениците. Со оглед на тоа што скалата е фиксна, ќе може да се прават споредби со текот на времето, што, пак, ќе биде индикатор за напредокот.

Постигањата на учениците, исто така, ќе може да се разгледуваат во однос на усогласената рамка на „нивоата на постигања“. На овој начин ќе се обезбедат информации за процентот на ученици што го постигаат основното (минимално прифатливо) ниво на постигање. Нивоата на постигања ќе бидат дефинирани како комбинација од проценката на експертите по соодветните наставни предмети и нумеричките информации собрани во процесот на тестирање.

8. СПРОВЕДУВАЊЕ НА ДРЖАВНОТО ТЕСТИРАЊЕ

8.1. Општа администрација

Државното тестирање ќе се спроведува во избраните јавни основни училишта. Сите административни процедури за спроведување на тестирањето, вклучувајќи ја примената на тестовите и прашалниците, ќе ги дефинира и документира ДИЦ. Во рамките на секое училиште вклучено во примерокот, организацијата на тестирањето и пополнувањето на прашалниците ќе биде одговорност на училишниот тим составен од директорот на училиштето, наставници и стручни соработници. Советниците од ДИЦ ќе ги обучат сите училишни тимови за правилна примена на процедурите.

8.2. Тест-книшки

Како што е опишано во точка 7.4., тест-книшките за државното тестирање ќе бидат изработени според деталните рамки за оценување кои ќе произлегуваат од државните наставни програми. Тие ќе содржат задачи што ги мерат постигањата на учениците во однос на клучните образовни цели. Со цел да се обезбеди веродостојност на резултатите, секое избрано подрачје ќе биде опфатено со соодветен број задачи (приближно 15), а одговорите на секоја задача ќе бидат собрани од најмалку 250 ученици. За да се постигне ова, тестот за секој наставен предмет ќе има комплексен дизајн, односно ќе бидат подготвени повеќе варијанти на тест-книшките, што ќе овозможи да се соберат максимален број информации со минимално оптоварување на секој ученик вклучен во тестирањето.

При дизајнирањето на тестовите (времетраење, број и формат на задачи) ќе бидат земени предвид претпоставеното ниво на развој и возраста на учениците. Ова е особено важно за тестирањето во трето одделение, каде што при дизајнирањето на тестовите ќе бидат земени предвид ограничените вештини за читање и пишување на учениците на таа возраст.

Тест-книшките за повозрасните целни групи ќе содржат задачи со различен формат, меѓу кои и:

- задачи со повеќечлен избор (ученикот го избира точниот одговор од неколку понудени алтернативи);
- задачи со кус одговор (ученикот пишува кус одговор кој содржи збор, број или реченица);
- задачи од отворен тип / со отворен крај (ученикот пишува подолг одговор, решава задача со целосна постапка или пишува опширно решение на сложена задача).

Во почетокот сите тестови за државното тестирање ќе бидат од типот молив-хартија, т.е. учениците ќе добијат печатени тест-книшки и своите одговори ќе ги пишуваат во нив или на посебни листови за одговори. Ова е во согласност со тековните практики во училиштата и хардверот/софтверот што им е на располагање. Исто така, со ова се зема предвид и фактот дека кај помалите ученици постои голема веројатност да имаат ограничено познавање на информатичката технологија. Во иднина, кога ќе се создадат условите, тестирањето може да се спроведува по електронски пат. Ова ќе ја зголеми ефикасноста на процесот на тестирање и оценување, а ќе ги намали трошоците. Во насока на ваквиот иден развој, Државниот испитен центар ќе развива и ќе пилотира одредени постапки за електронско тестирање и администрирање, паралелно со спроведувањето на државното тестирање како што е опишано во овој документ.

8.3. Прашалници

Податоците за контекстуалните фактори за кои се смета дека влијаат директно или индиректно врз постигањата на учениците ќе се собираат преку неколку типови прашалници: за учениците, за наставниците чишто ученици се тестираат, и за директорите на училиштата што се избрани во примерокот. Доколку одредени релевантни податоци не е можно да се соберат преку овие прашалници, може да биде побарано и од родителите на тестираните ученици да пополнат посебен прашалник.

- *Прашалниците за учениците* даваат информации за нивните ставови за учењето на наставните предмети и подрачја што се тестираат, проценка на нивните способности за учење, воннаставните активности, поддршката при учењето од членовите на семејството, условите за учење во домот, возраста и полот на учениците, образованието на родителите и др. При администрирањето на прашалниците за помалите ученици, особено оние од трето и од петто одделение, наставниците ќе бидат охрабрени да ги објаснат прашањата за учениците да можат соодветно да одговорат.
- *Прашалниците за наставниците* обезбедуваат лични податоци (возраст и пол на наставниците, работно искуство и др.), податоци за нивните ставови во врска со наставните програми опфатени со државното тестирање, начинот на оценување, начинот на работа и условите во кои работат, мотивацијата за работа, професионалниот развој и сл.
- *Прашалниците за директорите на училиштата* даваат податоци за големината на училиштето и неговата организација, условите и ресурсите во училиштето, организацијата на наставата и работата на директорот, како и проценката на училишната клима.

Во почетокот на државното тестирање, прашалниците ќе се администрираат на хартија, со намера тие да се изработат и во електронска форма кога ќе се создадат услови за тоа. ДИЦ ќе обезбеди упатства за администрирање на прашалниците, во кои ќе бидат вклучени информации за која намена ќе се користат личните податоци и како тие ќе бидат заштитени.

8.4. Оценување (кодирање) на одговорите на учениците

За разлика од испитите, државните тестирања собираат податоци за бројот на точни одговори, но и за погрешните одговори дадени од учениците. Овие податоци даваат вредни дијагностички информации за наставниците и за другите практичари. Поради тоа, ДИЦ ќе развие упатства за оценување на секоја задача и за евидентирање на различните типови одговори од учениците.

За секоја задача со повеќечлен избор, одговорот на ученикот – точен или погрешен – се внесува во базата на податоци. Исто така, посебни кодови се користат за да се означи „прескокнато“ прашање или прашање со нејасен одговор.

Сепак, кодирањето на одговорите на учениците на задачите од отворен тип бара посложен систем за кодирање. Упатствата за оценување на задачите од отворен тип ги развива експертската работна група за соодветниот наставен предмет. Тие содржат детални насоки за што е можно пообјективно оценување на секоја задача и ги содржат сите можни точни одговори на задачите со кус одговор и задачите од отворен тип. Во упатствата, исто така, се идентификуваат типичните погрешни одговори, засновани на вообичаени заблуди. Собирањето податоци за различните категории на точни и неточни одговори дава потенцијално вредни информации.

За изборот на соодветно квалификувани оценувачи, нивната обука и за следењето на квалитетот на нивната работа ќе биде одговорен ДИЦ.

8.5. Внес, обработка и анализа на податоците

ДИЦ ќе биде одговорен за воспоставување и одржување на базата на податоци која ќе се користи за внес, обработка и анализа на податоците од секоја студија на државното тестирање. ДИЦ ќе ги обучи оценувачите и лицата кои ќе ги кодираат информациите добиени од тест-книшките на учениците и од сите прашалници. Добиените податоци ќе бидат внесени во бази на податоци, согласно со утврдените технички упатства. По создавањето на соодветните технички услови, ќе се користи автоматско препознавање на одговорите на учениците на прашања со повеќечлен избор. Базата на податоци со внесени резултати од тестирањето ќе биде прочистена од страна на ДИЦ со цел да се отстранат невалидните и спротивставените податоци.

Откако ќе се комплетира базата на податоци, обучени лица од ДИЦ ќе ги обработат податоците користејќи соодветен софтвер за организација и анализа на податоци. Голем дел од прелиминарните анализи ќе бидат направени со користење стандарден аналитички софтвер (на пр., SPSS или STATA). За понатамошната анализа на одговорите на учениците на ајтемите од тестот и пресметката на стандардизираниите скорови е потребно да се користи поспецијализиран психометриски софтвер. Анализите добиени со IRT (Item Response Theory – Теоријата за одговор на ајтем) ќе генерираат важни докази за техничкиот квалитет на ајтемите и ќе дадат прелиминарни индикации за типичните постигања на учениците. Конечно, анализите добиени со употреба на IRT ќе се користат за генерирање релијабилни, стандардизирани проценки за резултатите (скоровите) на секој ученик вклучен во тестирањето. Од нив ДИЦ ќе ги генерализира резултатите на државно ниво, како што е предвидено во целите на државното тестирање. Итен приоритет е зајакнувањето на капацитетот на ДИЦ за изработка на потребните психометриски анализи, вклучувајќи ја и примената на Теоријата за одговор на ајтем (IRT). Ќе биде набавен специјализиран софтвер и две или повеќе вработени лица од ДИЦ ќе бидат обучени за неговата употреба и за примена на IRT.

По изработката на анализите, прелиминарните квантитативни резултати ќе бидат сумирани во табели, дијаграми и графикони. ДИЦ ќе ги следи меѓународните стандарди за презентирање вакви податоци. Конкретно, сите клучни статистички индикатори ќе бидат претставени со соодветни стандардни грешки или интервали на доверба, со што ќе се овозможат значајни споредби.

9. ИЗВЕСТУВАЊЕ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ И ДИСЕМИНАЦИЈА

Со цел да се зголеми позитивното влијание на државното тестирање во јавноста, ќе се воспостави сеопфатна кампања за известување и дисеминација за секој циклус од државното тестирање. Ова ќе ги опфати сите клучни засегнати страни: креаторите на образовните политики, стручната заедница и пошироката јавност. Основна цел на ваквото сеопфатно информирање е да се обезбедат информации што ќе се користат за подобрување на општиот квалитет на образованието и, особено, за подобрување на постигањата на идните ученици.

Со цел да се задоволат потребите на различните заинтересирани субјекти, известувањето ќе подразбира голем број активности, вклучувајќи и: објавување разни видови извештаи (во зависност од намената); стручни и јавни состаноци и трибини; обуки поврзани со тестирањето и споделување на ресурсите добиени од државното тестирање.

9.1. Извештаи

При подготвувањето на извештаите од државното тестирање за клучната публика, посебен акцент ќе биде ставен на нивната форма за да се овозможи пристап до резултатите на јазик соодветен на целната група и да содржат елементи што ќе ѝ овозможат на целната група понатамошно дејствување, согласно со наодите. По завршувањето на секое главно тестирање, ќе бидат изработени:

- детален извештај за постигањата на учениците, наменет за стручната јавност;
- краток извештај за клучните наоди, наменет за пошироката јавност;
- дополнителни извештаи за специфични аспекти од тестирањето, наменети за наставниците и/или креаторите на образовните политики;
- постери и брошури за главните наоди, како дел од кампањата за односи со пошироката јавност;
- електронски извештаи за училиштата вклучени во примерокот, со цел да им помогнат при самоевалуацијата.

Пошироката јавност редовно и навремено ќе биде информирана за целите на државното тестирање и за сите важни фази при спроведувањето, преку традиционалните и новите медиуми, со цел да се создаде позитивен став кон тестирањето и да се избегнат шпекулациите и погрешните толкувања.

9.2. Трибини

Јавните трибини со поединци и институции чијшто интерес е образованието (домашни и странски експерти, практичари, претставници на невладиниот сектор, претставници на меѓународни организации и институции, здруженија на ученици и сл.) ќе овозможат согледување на добрите и лошите страни на процесот на државното тестирање и на резултатите. Ставовите и предлозите изнесени на трибините ќе се користат за подобрување на концептот на државното тестирање, за подобрување на процедурите, како и за преземање мерки во рамките на наставниот процес за подобрување на постигањата.

9.3. Обуки

Обуките поврзани со спроведување на државното тестирање и правилно толкување и примена на резултатите ќе се одвиваат во неколку фази, со постојано зголемување на бројот на учесници.

- Обуки од страна на ДИЦ на наставници од основните училишта, без оглед на тоа дали нивните училишта се вклучени во примерокот за тестирање, за да се запознаат со: целите на мерење на постигањата на учениците на државно ниво; видот на задачите што се користат при тестирањето, процесот на создавање и користење на стандардизирани задачи за подобрување на процесот на настава и учење во нивните паралелки.
- Обуки од страна на ДИЦ на работните групи за подготовка на задачите за преттестирање, пред нивна употреба во државното тестирање. Исто така, предвидени се и обуки за лицата кои ќе бидат вклучени во оценувањето/кодирањето на одговорите од учениците дадени на задачите од отворен тип.
- Обуки за вработените во ДИЦ и други лица, од страна на признати експерти, за примарна и секундарна анализа на податоците од државното тестирање и нивно толкување. Исто така, предвидени се и специјализирани обуки за вработените во ДИЦ, од страна на странски експерти, за користење на Теоријата за одговор на ајтем (IRT), со цел резултатите од државното тестирање да може да се прикажат на технички валидни, стандардизирани скали.

9.4. Електронски пристап до резултатите

ДИЦ ќе воспостави и ќе одржува веб-портал за да им овозможи пристап до релевантни извештаи за државното тестирање и други сродни ресурси на заинтересираните практичари од образованието, стручните лица од МОН и, генерално, на пошироката јавност.

- Пошироката јавност ќе има пристап до сите извештаи изработени од ДИЦ за резултатите од тестирањето и наодите на државно ниво.
- Стручни лица од областа на образованието, вклучувајќи и студенти и специјалисти вработени во научни институции и/или невладини организации, ќе можат да достават барање до ДИЦ за пристап до анонимни податоци од државното тестирање за понатамошна длабинска анализа. Правилата и упатствата за заштита и употреба на податоците ќе ги подготви ДИЦ во соработка со МОН.
- Директорите на училиштата ќе имаат пристап до резултатите на учениците од нивните училишта (но не и до резултатите од кое било друго училиште) за да им се овозможи да ги проценат сопствените резултати и да ги планираат интерните училишни активности за подобрување на постигањата на учениците.

9.5. Стручни материјали за наставници

ДИЦ ќе изготвува збирки од селектирани задачи („ослободени ајтеми“) кои биле користени во претходните циклуси од државното тестирање, заедно со упатства за оценување и информации за типичните постигања на учениците. Овие збирки наставниците ќе можат да ги користат во редовната настава. Исто така, тие индиректно ќе им помогнат на наставниците за подобрување на нивните вештини за подготовка на квалитетни тест-ајтеми.

Советниците од ДИЦ, во соработка со други стручни лица (советници од БРО и наставници), ќе изготвуваат прирачници за наставниците со цел подобрување на разни аспекти од наставата, врз основа на искуствата од државното тестирање. Прирачниците ќе ги одобрува МОН.

9.6. Електронска „банка на ајтеми“

По целосното воспоставување на системот на државно тестирање, ДИЦ ќе креира електронска „банка“ на задачи (ајтеми) за оценување што ќе ја користат наставниците од основното образование. Во неа ќе бидат вклучени и ајтеми од наставниците кои биле обучени од страна на ДИЦ за изработка на ајтеми. Банката на ајтеми ќе им служи како алатка на наставниците за меѓусебна соработка и помош при креирањето квалитетни стандардизирани тестови и/или комбинирање на стандардизирани ајтеми што ќе ги користат во нивните паралелки. Наставниците од основните училишта ќе имаат слободен пристап за користење на банката на ајтеми.

Учеството на наставниците во збогатувањето на банката на ајтеми ќе биде доброволно. Оваа активност, заедно со обуката обезбедена од ДИЦ, наставниците ќе може да ја користат како дел од нивниот континуиран професионален развој.

10. ИНСТИТУЦИОНАЛНА ОДГОВОРНОСТ

10.1. Министерство за образование и наука

Министерството за образование ја има крајната одговорност за квалитетот на образованието во училиштата. Поради тоа, има одговорност и во обезбедувањето на условите за изведување на државното тестирање кое ќе служи како важна „алатка“ за добивање информации за ефективност на основното образование во РСМ. Ова е во согласност со Законот за основно образование, според кој министерот за образование и наука ја донесува Концепцијата за државното тестирање, на предлог на Државниот испитен центар.

Откако државното тестирање ќе биде целосно функционално, МОН ќе има одговорност да направи проценка на работењето и да го обликува идниот развој.

10.2. Државен испитен центар

Државниот испитен центар е самостојна институција надлежна за организирање, спроведување и поддршка на екстерните оценувања и мерење на постигањата на учениците во основното и во средното образование во РСМ. ДИЦ го има потребниот капацитет и искуство за организација на испити, меѓународни студии и државни тестирања засновани на примерок. Соодветно на тоа, Законот за основно образование предвидува ДИЦ да биде водечка институција за спроведување на државното тестирање и анализа на резултатите од истото.

ДИЦ ќе подготви и ќе документира формални Процедури за државното тестирање во кои ќе бидат детализирани сите фази и одговорностите на инволвираните субјекти, со цел да се обезбеди квалитетна и навремена реализација. Процедурите ќе произлезат од Концепцијата одобрена од министерот за образование и наука.

Подготовката на тестови и прашалници ќе биде координирана од страна на ДИЦ, а во работните групи за подготовка ќе бидат вклучени советници од ДИЦ, наставници од основното образование и универзитетски професори.

ДИЦ ќе биде одговорен за подготовка на извештаите за резултатите од државното тестирање за клучните засегнати страни.

10.3. Јавни основни училишта

Соработката со директорите и наставниците од јавните основни училишта ќе биде суштински елемент во спроведувањето на државното тестирање.

ДИЦ ќе назначи голем број наставници вработени во основните училишта да учествуваат во развојот на рамките за оценување и подготовката на тестовите. Ова ќе овозможи државното тестирање да биде соодветно за целната група и да ја рефлектира добрата наставна практика.

Во избраните училишта директорите и нивните тимови за поддршка ќе бидат одговорни за спроведувањето на процесот за прибирање податоци. Училишните тимови ќе се погрижат за тоа администрирањето на тестовите и прашалниците да е во согласност со упатствата за соодветните процедури.

Сите јавни основни училишта, без оглед на тоа дали се вклучени во примерокот за државното тестирање, ќе бидат одговорни за евалуација на сопствените практики во наставата и учењето, во однос на клучните наоди од државното тестирање. Таму каде што е соодветно и потребно, училиштата ќе прават промени со цел да се подобрат постигањата на нивните ученици.

11. ВРЕМЕНСКА РАМКА ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА

Оваа Концепција, конечно, предвидува воспоставување одржливо, континуирано државно тестирање со кое ќе се мерат и ќе се следат постигањата на учениците во основните училишта во клучните фази, односно во трето, во петто и во деветто одделение. За целосниот развој и спроведување на државното тестирање ќе биде потребно време, надминување на предизвиците од технички аспект и обезбедување соодветни ресурси.

Фазниот пристап, кој почнува со најмладите ученици од трето одделение, ќе даде резултати три години по почетокот на државното тестирање. Две години подоцна, ќе бидат достапни и резултатите за следната возрасна група, односно за петто одделение. Според тоа, пет години по почетокот, државното тестирање ќе му обезбеди на МОН и на другите засегнати страни точни основни податоци за двете најмлади целни групи.

Во седмата година по започнувањето, ќе биде достапна втората група резултати за трето одделение. Ова не само што ќе ја ажурира сликата за постигањата на учениците туку за прв пат ќе обезбеди и сигурен показател за напредок во рамките на системот за основно образование.

Во деветтата година од започнувањето ќе биде достапна втората група резултати за петто одделение, во која ќе бидат вклучени и индикатори за напредокот. Дополнително, во оваа година ќе биде спроведено и првото државно тестирање на учениците од деветто одделение.

Предложената временска рамка утврдена погоре е несомнено амбициозна, но се смета за достижна. Потребен е циклус од три години за целосно комплетирање на државното тестирање за секое целно одделение, но циклусите може делумно да се преклопуваат без да се надминат ресурсите на ДИЦ и без да се прави неразумно оптоварување на училиштата.

12. ЗАКЛУЧОЦИ

- Државното тестирање, опишано во оваа Концепција, ќе им обезбеди на МОН и на другите засегнати страни сигурен преглед на постигањата на учениците во текот на основното образование, кое е од витално значење.
- Анализата на факторите кои влијаат врз резултатите од учењето, на креаторите на образовните политики и на практичарите ќе им обезбеди објективни докази за тоа што функционира добро во основните училишта, а што не функционира. Ваквите докази имаат потенцијал да ги идентификуваат ефективните политики и да ги подобрат практиките во наставата и учењето.
- Со текот на времето, државното тестирање ќе генерира доверливи индикатори за напредок кои можат да се користат за систематска евалуација на ефективноста на системот и за какви било стратешки интервенции.
- Државното тестирање ќе обезбеди податоци што се релевантни за постојниот контекст во основните училишта во РСМ. Тие ќе ги надополнат податоците собрани преку учеството на државата во меѓународните студии за мерење на постигањата на учениците.
- Спроведувањето на ова државно тестирање ќе ја комплетира државната рамка за оценување во образованието, односно ќе се воспостават сите четири елементи кои се препорачуваат за ефикасно управување со системот: оценување во училницата; испити; меѓународни оценувања и државни тестирања (национални оценувања).

ПРИЛОГ

Распоред за спроведување на државното тестирање за основно образование во РСМ

Година на реализација	Календарска година	Одделение (Генерација ученици)	Видови тестирања	Видови извештаи
1	2021	III (Г1)	Преттестирање	Интерни извештаи**
2	2022	III (Г2)	Главно тестирање	
3	2023	V (Г1)	Преттестирање	Главен извештај (III-Г2)* Интерни извештаи**
4	2024	V (Г2)	Главно тестирање	
5	2025	III (Г5)	Преттестирање	Главен извештај (V-Г2)* Интерни извештаи**
6	2026	III (Г6)	Главно тестирање	Компаративни извештаи:*** - Г2(во V и во III одделение)
7	2027	V (Г5) IX (Г1)	Преттестирање Преттестирање	Главен извештај (III-Г6)* Интерни извештаи**
8	2028	V (Г6) IX (Г2)	Главно тестирање Главно тестирање	Компаративни извештаи:*** - III одд.(Г6 со Г2)
9	2029	III (Г9)	Преттестирање	Главен извештај (V-Г6)* Главен извештај (IX-Г2)* Интерни извештаи**
10	2030	III (Г10)	Главно тестирање	Компаративни извештаи:*** - V одд. (Г6 со Г2) - Г2(во IX, во V и во III одделение) - Г6(во V и во III одделение)
11	2031	V (Г9) IX (Г5)	Преттестирање Преттестирање	Главен извештај (III-Г10)* Интерни извештаи**
12	2032	V (Г10) IX (Г6)	Главно тестирање Главно тестирање	Компаративни извештаи:*** - III одд. (Г10 со Г6 со Г2) - V одд. (Г8 со Г2)
13	2033	III (Г13)	Преттестирање	Главен извештај (V-Г10)* Главен извештај (IX-Г6)* Интерни извештаи**
14	2034	III (Г14)	Главно тестирање	Компаративни извештаи:*** - V одд. (Г6 со Г2) - Г2 (во IX, во V и во III одделение) - Г6 (во V и во III одделение)
15	2035	V (Г13) IX (Г9)	Преттестирање Преттестирање	Главен извештај (III-Г14)* Интерни извештаи**

Забелешки:

1. Видови тестирања:

- Постигањата на учениците од III, V и IX одделение се тестираат со тригодишни циклуси (преттестирање, главно тестирање и извештај) кои започнуваат секоја четврта година. Поради преклопувањето на различни циклуси, тестирањата (преттестирање или главно тестирање) се организираат секоја година.
- Постигањата на учениците од V и од IX, почнувајќи со циклусот во 2027 година, се тестираат во иста година.

2. Видови извештаи:

- * Главниот извештај се изработува секогаш во првата година по главното тестирање, односно во третата година од тригодишниот циклус.
- ** Интерните извештаи се изработуваат веднаш по секое преттестирање, до крајот на истата календарска година (во првата година од тригодишниот циклус). Видови интерни извештаи:
 - Технички извештај за спроведување на тестирањето и проверка на процедурите (за потребите на ДИЦ).
 - Извештај за квалитетот на задачите (за потребите на предметните работни групи).
- *** Компаративните извештаи се изработуваат во втората година по главното тестирање, односно по завршувањето на тригодишниот циклус. Видови компаративни извештаи:
 - Компаративни извештаи за постигањата на ученици од различни генерации во исто одделение (на пр., компарација на постигања во III одд. на тестираните ученици од втората генерација – Г2 со постигањата на учениците од шестата генерација – Г6 и со постигањата на учениците од десеттата генерација – Г10).
 - Компаративни извештаи за постигањата на иста генерација ученици во различни одделенија (на пр., постигања на учениците од втората генерација – Г2, тестирани во III, во V и во IX одделение).

3. Наставни предмети:

Во Распоредот не се наведени наставните предмети затоа што за нив се дадени детални информации во претходните поглавја на документот. Но, важно е да се нагласи дека:

- Секоја година (во преттестирањата и главните тестирања) се тестираат постигањата на учениците по мајчин јазик (на македонски наставен јазик и на албански наставен јазик) и по математика (на македонски наставен јазик и на албански наставен јазик).
- Тестирањето на постигањата по мајчин јазик во V одделение, за учениците кои наставата ја слушаат на турски наставен јазик, на српски наставен јазик или на босански наставен јазик ќе се спроведува во оние години кога за тоа ќе биде донесена посебна одлука од министерот за образование и наука.
- Третиот наставен предмет и годината кога се спроведува тестирањето за него се определуваат со посебна одлука од министерот за образование и наука. Третиот наставен предмет може да биде различен во секое тестирање и/или да биде интердисциплинарен.

Предложениот Распоред опфаќа период од 15 календарски години. Првите четири календарски години на државно тестирање се сметаат за период за стабилизирање на процедурите за организација на тестирањето и за креирање квалитетни испитни материјали.